

חשבת דרכי

נקודות אור ע"פ משנת הגר"מ שפירא זצוק"ל

ערב תשעה באב תש"פ | גליון מס' 142

לעילוי נשמת האשה בלה בת ר' מנחם הלל לויז ע"ה

החורבן שייך רק במוצאי שבת

וההליכה לקראת שבת היא ה"ציפית לישועה"

ולאחר מכן, בפרשת ויקהל, שוב אנו מוצאים "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו', אלה הדברים אשר ציוה ה' לעשות אותם. ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' וגו'. ולאחר מכן נאמר "ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל לאמר, זה הדבר אשר ציוה ה' לאמר, קחו מאתכם תרומה לה', וגו', וכל חכם לב בכם יבואו ויעשו את כל אשר ציוה ה', את המשכן את אהלו ואת מכסהו וגו'.

המצוות האלו באו ביחד. בחז"ל כתובים כמה רמזים על כך, וכפי שכותב רש"י בתחילת פרשת ויקהל "הקדים להם אזהרת שבת לצווי מלאכת המשכן לומר שאינה דוחה את השבת", מכל מקום למדנו שהם נאמרו יחד, מצות שבת נאמרה ביחד עם מצות המשכן והמקדש.

השבת והמקדש מיישבים את קושיית רשע וטוב לו

בספר תהילים, נאמרו שני פרקים, על הקושיא הגדולה שנתקשו בה גדולי עולם וצוקי ארץ, שעניינה בעיקר, היאך יש רשע וטוב לו.

בפרק ע"ג מאריך בזה מאד אסף, שהיה אחד ממ"ח נביאים שעמדו לישראל, ואומר, "מזמור לאסף, אך טוב לישראל אלקים לברי לבב", והקושיה הזאת, היאך יש רשע וטוב לו, הטרודה אותו, עד שהוא, הנביא, אומר, "ואני כמעט נטיו רגלי, כאין שופכו אשורי, כי קנאתי בהוללים שלום רשעים אראה", וכך הוא ממשיך, "כי אין חרצובות למותם ובריא אולם. בעמל אנוש אינמו ועם אדם לא ינוגעו. וגו', שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ. וגו', הנה אלה רשעים ושלוי עולם השגו חיל", ועל עצמו הוא אומר "אך ריק זיכיתי לבבי וארחץ בנקיון כפי, ואהי נגוע כל היום, ותוכחתי לבקרים".

ושוב הוא חוזר ואומר "אם אמרתי אספרה כמו, הנה דור בניך בגדתי. ואחשבה לדעת זאת, [היינו, להבין], עמל הוא בעיניי", וכפי

חורבן שייך רק בזמן שהולך מן השבת

איתא בתענית (כ"ט ע"א) "אמרו, כשחרב בית המקדש בראשונה אותו היום ערב תשעה באב היה, ומוצאי שבת היה".

המהר"ל כותב (נצח ישראל פ"ח) שזה היה בהכרח, זה חייב היה להיות במוצאי שבת ולא בכל זמן אחר בשבוע. כי הנה, הימים, בעצם עניינם, הולכים לקראת שבת, זה הסדר. בעצם הבריאה, השבת נקראת תכלית מעשה שמים וארץ. מעשה שמים וארץ, זה "ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים וכל אשר בס, וינח ביום השביעי", היינו, תכלית מעשה שמים וארץ, תכלית בריאת הימים, היא לקראת שבת, זו התכלית, הימים הולכים אל שבת. כך זה בכל ימות השבוע, הם כולם ימים שהולכים לקראת שבת.

יש זמן אחד שהוא יוצא מהכלל. זה הזמן שנקרא מוצאי שבת. מוצאי שבת, עניינו, ללוות את השבת ההולכת, השבת היוצאת. הזמן המסוים הזה, מוצאי שבת, זה זמן שהולך מן השבת, ולא אל השבת. כל הימים שפניהם אל השבת, לא יכולים להיות ימים של חורבן. אלה ימים שכל עניינם הוא לבנות את ה"לקראת שבת".

מצות שבת נאמרת יחד עם מצות המשכן

כפי הנראה, המשמעות הזאת יוצאת מכך שתמיד אנו מוצאים שהשבת והמקדש באים יחד. גם בציווי אנו מוצאים זאת וגם בעשיה. בסוף פרשת כי תשא, אחרי כל הציוויים, ואחרי כל החזרה על כל מלאכת המשכן, נאמר בסיום הפרשה "וידבר ה' אל משה לאמר, ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה וגו'", ושוב נאמרת חזרה על כל אהל מועד, "את אהל מועד ואת הארון לעדות, וגו', ככל אשר ציויתוך יעשו", וההמשך הוא "ויאמר ה' אל משה לאמר, ואתה דבר אל בני ישראל אך את שבתותי תשמורו כי אות היא ביני וביניכם לדורותיכם וגו', ושמרו בני ישראל את השבת וגו'".

מדוע קבלת שבת במזמור "לכה דודי" אינה

עוסקת רק בשבת

כאן עלינו להעיר הערה, שעלינו להיות עסוקים בה תדיר, כי זה לא יתכן להתבונן בדברים אלו רק בימים אלה.

נתבונן, במה שתיקנו לנו חכמינו, אחד מקדושי עליון שחי לפני ארבע מאות חמישים שנה, חיבר שיר, שבו כלל ישראל מקבלים שבת, "לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבלה [או נקבילה]", זה המזמור שבו מקבלים שבת בכל תפוצות ישראל.

והנה, במזמור זה ישנם שלשה קטעים שמדברים על שבת, והם, שמור וזכור בדיבור אחד, לקראת שבת לכו ונלכה, בואי בשלום עטרת בעלה, אולם כל יתר הקטעים באמצע, מדברים על דברים אחרים לגמרי. מקדש מלך עיר מלוכה קומי צאי מתוך ההפיכה. התנערי מעפר קומי, התעוררי התעוררי כי בא אורך קומי אורי, לא תבושי ולא תכלמי מה תשתוחחי ומה תהמי, ימין ושמאל תפרוצי ואת ה' תעריצי, כל הדברים האלו אינם שייכים לשבת, ולכאורה הדבר תמוה, מדוע אנו מקבלים שבת בצורה כזו, ולא מדברים רק בשבחה של שבת.

כאשר הולכים לקראת שבת ומצפים אליה זה

זמן של ציפיה לישועה

יש כאן לימוד שחכמינו מלמדים אותנו, וממנו יוצאת הערה שעלינו לקחת, ונראה שכדאי לאמצה כהלכה למעשה.

כי הנה, הגמרא מלמדת אותנו שהחורבן צריך היה להיות במוצאי שבת, היינו, בזמן שהוא מן השבת וחוצה, זמן ההולך מן השבת. הדבר הזה מחייב, שכאשר אנו הולכים לקראת שבת, אנו צריכים לצפות לישועה. הזמן הזה, הוא בדיוק הזמן ההפוך, זה הזמן של קיום ציפיה לישועה. אם מוצאי שבת זה זמן, שעניינו, שמכח הזמן הזה יכול היה להיות חורבן, הרי שצריך להיות, שקבלת שבת תהיה זמן של ציפיה לישועה, להתפלל על הגאולה השלימה. כך צריך להיות. זה מה שתיקנו לנו אותם קדושי עליון, זאת החובה, כשאנו מקבלים שבת.

והנה, הדין של קבלת שבת, כתוב ברמב"ם היאך היא צריכה להיות הלכה למעשה, וזו לשונו (פ"ל מהלכות שבת) "ארבעה דברים נאמרו בשבת. שנים מן התורה, ושנים מדברי סופרים והן מפורשים על ידי הנביאים. שבתורה זכור ושמור, ושנתפרשו על ידי הנביאים, כבוד ועונג שנאמר וקראת לשבת עונג קדוש ה' מכובד", והרמב"ם ממשיך וכותב איך מתקיימת מצות כבוד שבת "איזה הוא כבוד, זה שאמרו חכמים שמצוה על אדם לרחוץ פניו וידי ורגליו בחמין בערב שבת מפני כבוד השבת ומתעטף בציצית ויושב בכובד ראש מיחל להקבלת פני השבת כמו שהוא יוצא לקראת המלך".

כך הוא הדין לקבל שבת, צריך לשבת, בכובד ראש, ולייחל. לייחל, היינו לצפות, כדרך שאמרו ציפית לישועה. לחכות שהדבר יבוא. אנו מחכים לביאת השבת, כמו שאדם יוצא לקראת המלך, ומחכה לביאתו.

הרמב"ם מוסיף עוד "וחכמים הראשונים היו מקבצין תלמידיהן בערב שבת ומתעטפים ואומרים בואו ונצא לקראת שבת המלך". השבת שהולכת ובאה, צריך לקבל אותה, לצאת לקראתה ולקבל את פניה. זאת הצורה של קבלת שבת.

שמפרש שם רש"י "אחשבה - בלבי. לדעת זאת - מה היא מדתו של הקב"ה כן הוא עמל בעיני, נראית היתה מדה זאת לי עמל ולא משפט".

אכן, כל זה, "עד אבוא אל מקדשי אל, אבינה לאחריתם", כל הקושיא היא רק עד שהוא בא לבית המקדש, כשהוא מגיע לבית המקדש, הקושיא פשוט נעלמת, שם, במקדש, אבינה לאחריתם. וכפי שהוא ממשיך "אך בחלקות תשית למו, הפלתם למשוואות, וגו'". כשאני מגיע למקדש אני מבין, כפי שהוא ממשיך ואומר, ש"ואני בער ולא אדע, בהמות הייתי עמך".

את אותו הדבר ממש, אנו מוצאים ב"מזמור שיר ליום השבת". אף שם נאמרת הקושיא הגדולה, "איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת, בפרוח רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי און", "איש בער לא ידע" כמו שנאמר בפרק ע"ג "ואני בער ולא אדע".

יש קושי בדבר הזה, זו קושיא גדולה. אולם מה שפותר את הקושי הזה, ומסלק את הקושיא מעיקרא, אלו הם המקדש והשבת. כך הוא בפרק ע"ג, שם זה מתיישב ב"עד אבוא אל מקדשי אל אבינה לאחריתם", וכך הוא במזמור שיר ליום השבת. מכח השבת מתבאר ש"טוב להודות לה", ולזמר לשמך עליון". שם אני אומר "להגיד בבקר חסדך, שם אני אומר את "אמונתך בלילות", ושם מתגלה שכל ה"בפרוח רשעים כמו עשב", זה "להשדם עדי עד". הדבר הזה מתבאר לי מהמקדש ומהשבת.

מה שכתוב כאן, הגמרא מדגישה זאת, כשנחרב הבית, מוצאי שבת היה. זה צריך היה להיות הזמן הזה, מוצאי שבת, רק בזמן הזה זה אפשרי. הרי מדובר פה על החורבן עצמו, והוא לא יכול היה לקרות רק בזמן שהוא מוצאי שבת, זמן שהמהלך שלו הוא בעצם מהלך מהשבת וחוצה. מן השבת, ולא אל השבת.

כשהשבת הולכת ונבנית, הולכת ונוצרת, לא יתכן שהזמן הזה שהולך ויוצר את השבת, יהיה זמן של חורבן הבית, זה בלתי אפשרי. כך, הדבר פשוט אצל רבותינו.

אֵיכָה – אֵיכָה – זֶה אוֹבְדֵן הַמְקוֹם

הנה, השבת של ה"מקום" זה המקדש, והמקדש של ה"זמן" זה השבת. הזמן הזה מחייב אותנו באמת להיות מצפים לישועה. הלא אנו צריכים להיות אבלים, על הבית שנחרב, ועל כל מה שעבר עלינו, על כל מה שקרה, על כל מה שאנו אומרים עליו איכה.

איכה, פירושו, שהדבר הזה הוא בלתי אפשרי, זה פירוש המילה איכה. זה דבר שהוא לא יתכן, איך זה יכול להיות. חז"ל אומרים, ואנו אומרים זאת בקינות, שאת האֵיכָה הראשון, כביכול, בורא העולם קונן על אדם הראשון, כאשר אמר לו אֵיכָה, פירוש, אתה נמצא בשום מקום, היינו, אתה בלתי אפשרי, כי הלא אין לך דבר שאין לו מקום, המקום, הוא המקיים, הוא המאפשר קיום. כשבורא העולם אומר למישהו אֵיכָה, פירוש הדבר, אתה לא נמצא בשום מקום. ומי שלא נמצא בשום מקום הוא בעצם במצב שסותר את עצמו. זה מצב בלתי אפשרי, זה לא יתכן. אֵיכָה.

אנו צריכים להיות טרודים בלתי פוסט ולהבין עד היכן הדברים מגיעים. להבין עד היכן האבלות היא באמת אבלות. הדין שלנו בימים האלה הוא להיות כמי שמתו מוטל לפנינו. זאת ההלכה. ובאמת, זה עניינו של הבכי. בכי הוא אבדן מקום, כמו שכתוב בשם הגר"א, בכי הוא מלשון "נבוכים הם בארץ", כאשר אני רואה שום אפשרות איך להמשיך, בכו תבכה בלילה, [וכבר הארכנו בזה גם בעניין הלילה].

העובדה שאנו מקבלים את השבת, השבת כוללת בתוכה את כל מה שהיה במקדש. כשאנו מקבלים עלינו קדושת שבת, אז, באותה קבלה שאנחנו מקבלים קדושת שבת, בזה, אנו מבקשים, שכל המעלות כולן, יחזרו אלינו, מכח קדושת שבת. השבת, שהיא מקור הברכה, כידוע.

וכך, אנו ממשיכים עם היעודים שהובטחו על ידי הנביאים, "לא תבושי ולא תכלמי", כפי שנאמר בנביא ישעיהו (כ"ט כ"ב) "לא עתה יבוש יעקב, ולא עתה פניו יחוררו". וההמשך הוא "כי בראותו ילדיו מעשה ידי בקרבו יקדישו שמי". אנו מצפים לקיום היעוד של לא תבושי ולא תכלמי.

חז"ל אומרים בפסיקתא רבתי (פרשה א') "א"ר לוי, עתידה ירושלים להיות כארץ ישראל", ירושלים עתידה להתפשט, זה ההמשך "ימין ושמאל תפרוצי, ואת ה' תעריצי, על יד איש בן פרצי", זו המלכות, מלך, פורץ גדר לעשות לו דרך. על יד איש בן פרצי, ימין ושמאל תפרוצי. אנו מצפים כאן, בקבלת "שבת המלך", לכל מה שנלקח מאיתנו על ידי החורבן.

החורבן, כאמור, היה במוצאי שבת, החורבן התאפשר במוצאי שבת. על מוצאי שבת כתוב בגמרא בביצה (ט"ז ע"א) "וי, אבדה נפש". יש איזו אנחה שכתובה בתורה על מוצאי שבת. אדם מאבד את אותה נשמה יתרה שזכינו לה בשבת. אותה תוספת הארה, אותה ברכה כפולה של שבת.

ההליכה לקראת שבת היא הציפיה לישועה

שתחזיר לנו את כל מה שאנו מצפים לו

למעשה, כשאנו הולכים לקראת שבת, כך אנו צריכים ללכת. וכשמסתובבים, הרי שזה מה שתיקנו לנו רבותינו. עם הפיוט הזה תיקנו לנו לקבל שבת, והדבר נפוץ בכל תפוצות ישראל, כך מקבלים שבת. מקבלים שבת יחד עם תפילת מקדש מלך עיר מלוכה, התנערי מעפר קומי, התעוררי התעוררי, עורי עורי שיר דברי, הכל, המקדש יחזור, המלכות תחזור, הנבואה תחזור. הכבוד יחזור, כפי שאנו אומרים לא תבושי ולא תכלמי. וכן, ימין ושמאל תפרוצי. ירושלים תתגלה ותתפשט, תתרחב. לזה אנו צריכים לחכות. כך תיקנו לנו לקבל שבת.

כך נראה. זאת ההלכה למעשה, ומן הראוי שאנחנו נקבל על עצמנו לשים לב, שכאשר אנו מקבלים שבת, אנחנו מצפים, מצפים לישועה.

צריך ללכת לקראת שבת שהיא מקור הברכה

שורש הדברים, כיון שהשבת כוללת בתוכה, באמת, את כל הברכות כולן, כלשון מאמר הזהר המובא בסידור "כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין", השבת נושאת בתוכה את כל הברכות דלעילא ודלתתא, כל הברכות, הכל נמצא בשבת. "לקראת שבת לכו ונלכה, כי היא מקור הברכה", היא מקור הברכה.

ונוסיף להבין. כאשר הרמב"ם מביא להלכה את גדולי החכמים שהיו מקבצים תלמידיהם, ואומרים, בואו ונצא לקראת שבת המלך", וכפי שכתוב בגמרא בשבת (ק"ט ע"א) "בואו ונצא לקראת שבת המלכה", הרי זה מה שאומרים לנו בפיוט "לקראת שבת לכו ונלכה" אנו צריכים ללכת לקראת שבת.

פירוש הדברים. הליכה לקראת שבת מחייבת גם את בנין בית המקדש. כשם שהציאה משבת אפשרה את החורבן, ההליכה לקראת שבת, מחייבת את הבנין.

ב"לכה דודי" נמצאים כל הדברים

שאנו מצפים להם

ועתה, נחזי אנו, אותו קדוש עליון, אותו חכם, היה כידוע אחד מגדולי חכמי צפת, שכל אחד מהם היה רבן של כל בני הגולה. הוא היה בזמן שחי שם הבית יוסף, האריז"ל, האלשיך, בעל ספר חרדים, וגם החכם הזה. במזמור זה עלינו להתבונן למה אנו צריכים לצפות, למה אנחנו מחכים, מה הפסדנו עם חורבן הבית.

והנה, הדבר הוא ברור, חורבן הבית הראשון בא יחד עם חורבן מלכות בית דוד. אז קרה הדבר הנורא, שנחרבה והושפלה מלכות בית דוד על ידי נבוכדנצר, באכזריות נוראה. הוא שחט את בניו של צדקיהו, המלך האחרון של בית דוד, לעיניו, ואחר כך סימא את עיניו. כך נחרבה ונגמרה מלכות בית דוד, בהשפלה נוראה.

חז"ל אומרים במדרש (איכה רבה א' נ"א) שיש טענה על צדקיהו, איך הוא נתן שישפילו כל כך את מלכות בית דוד. ואם נאמר וכי מה היה לו לעשות, כתוב על כך שם לשון מבהיל, שהיה לו להטיח ראשו בכותל עד שתצא נפשו, ולא לתת להשפיל כך את מלכות בית דוד. זה החורבן.

עתה נתבונן בדברים, אנו עומדים לקבל פני שבת, ועל כך אנו חוזרים בכל פעם, "לכה דודי לקראת כלה, פני שבת נקבלה", והנה, הדבר הראשון, שמזכירים, אחרי שאומרים "לקראת שבת לכו ונלכה כו'", אנו מבקשים "מקדש מלך עיר מלוכה קומי צאי מתוך ההפיכה, רב לך שבת ב הבכא", מדובר פה על המלוכה, על מקדש מלך, על עיר מלוכה, כאשר המקדש נחרב, אז נחרבה המלוכה. ואנו ממשיכים לבקש, "התנערי מעפר קומי, לבשי בגדי תפארתך עמי, על יד בן ישי בית הלחמי", כאן, יש בקשה על חזרת המלוכה עצמה.

"עורי עורי שיר דברי" השיר הוא עניין הנבואה

"התעוררי התעוררי, כי בא אורך קומי אורי, עורי עורי שיר דברי". בחורבן הבית הראשון נגמרה ופסקה הנבואה, פסקה רוח הקודש מישראל, [חוץ מחגי זכריה ומלאכי שנותרו מבית המקדש הראשון, עי' יומא ט' ע"ב] אכן, עדיין היו משתמשים בבת קול, אבל, כמה רב המרחק בין בת קול לנבואה. כאן אנו מבקשים "עורי עורי שיר דברי".

שיר אפשר לומר רק בנבואה, כך כתוב בשם כמה וכמה גדולים. בשירת דבורה כתוב "רוכבי אתונות צחורות יושבי על מדין והולכי על דרך שיחו", מדובר על כלל העם כולם, כל סוגי בני אדם, ועליהם נאמר "שיחו", ובהמשך נאמר "מקול מחצצים בין משאבים שם יתנו צדקות ה' צדקות פרזונו בישראל אז ירדו לשערים עם ה'", אבל שיר, נאמר רק על דבורה הנביאה "עורי עורי דבורה עורי עורי דברי שיר", שיר, אפשר לומר רק בנבואה. סתם אדם, שרוצה לומר שיר, יכול רק לומר פרק בתהילים, שיר של יום, וכדומה, איזה שהוא שיר, אבל לחדש שיר, זה דבר שיכול להיות נאמר אך ורק בנבואה.

"התעוררי התעוררי, עורי עורי שיר דברי", מדברים כאן אלינו, אל כלל ישראל, כאן אנו כבר מדברים גם על חזרת הנבואה, גם לזה אנו מצפים.

כל מה שנלקח מאיתנו בחורבן, אנו מבקשים שיחזור. המקדש, המלכות, הנבואה. וכל מה שאנחנו מבקשים שיחזור, זה מכח

עצם הציפיה היא הליכה לקראת שבת

פירוש המילים "לקראת שבת לכו ונלכה, כי היא מקור הברכה", הוא, שאנו צריכים ללכת לקראת שבת, וזה דין, זאת לא מליצה. אנו צריכים להבין, השבת היא המקור, לכן אנו חייבים ללכת אליה, אל השבת. אם אנחנו עומדים, אם אנחנו לא הולכים לקראתה, חסר בעצם הדבר. אכן, גם המצפה ומייחל בכבוד ראש, כתוב ברמב"ם, שאף הוא כמי שיוצא לקראת המלך. מצפה, היינו, מתי הוא יראה את פניו. גם בזה יש פעולה של הליכה לקראת.

"לקראת שבת לכו ונלכה, כי היא מקור הברכה". מקור הברכה, הכונה היא, שכל הברכות שנתברכנו בהן, כולן, מקורן בשבת. "ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו", כל ברכאן, דלעילא ודלתתא, כולן, מכוחה של השבת.

דין מורא במקדש בחורבנו נלמד משבת

זה הדבר שנשאר לנו. גם היום בחורבנו, אנו חייבים במורא מקדש, וזה נפסק להלכה ברמב"ם, (הלכות בית הבחירה ז' ז'). המקדש חרב בעווננו, ואנו חייבים במוראו. אסור, חלילה, שנסיר מאיתנו את הדינים של מורא מקדש. וכך, אף היום אסור להכנס למקדש במגעלים שברגליו, חלילה, [וודאי, שהיום כמוכן אסור בכלל להיכנס בטומאה], מדין מורא מקדש.

הגמרא ביבמות לומדת דין זה של מורא מקדש בחורבנו משום שהוקש מורא לשמירת שבת, והכי איתא התם "אין לי אלא בזמן שבת המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מנין, ת"ל את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו, מה שמירה האמורה בשבת לעולם אף מורא האמורה במקדש לעולם". כשם ששמירת שבת לא תלויה באף דבר, שום שינויים לא יכולים להיות בזה, שום חורבן לא יכול לחול על שבת, כך הוא אף במקדש. מה שמירת שבת לעולם, אף מורא מקדש, גם שם, שום חורבן לא יכול לחול על מה שנקרא קדושת המקדש, וכלשון הרמב"ם (שם פ"ו הט"ז) המבאר מדוע בירושלים ובמקדש קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא "לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה". גם פה כתוב, שמקור המקדש, המקור שהשכינה אינה בטלה, הוא שבת. זה הדבר היחידי שנשאר בידינו, אכן, אם נתבונן, הרי שמה שנשאר בידינו זה בעצם הכל. השבת נשארה איתנו. אם נכבד, אם נקבל כראוי את השבת, אז אנחנו מתעסקים בציפיה לישועה.

וסיים רבנו זצוק"ל, "זאת ההערה שחשבתי להעיר כאן. מי שיקבל זאת על עצמו, אין לי ספק, מובטח לו שהשבת תאיר לו, השבת מאירה את העינים. "איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת", אדם מסתובב עם המון קושיות, עם ראש מלא קושיות, "בפרוח רשעים כמו עשב, ויציצו כל פועלי און". אכן, השבת פותרת את הבעיה. למי שנמצא בשבת הבעיות נפתרות, כמו למי שנמצא במקדש. מי שנכנס למקדש, מבין, הדברים מאירים, הדברים ברורים, וכך אף מי שנמצא בשבת, הדברים נעשים אצלו ברורים.

ה' יעזור לנו, ויראה לנו במהרה, בשוכ ה' את שבותנו, את הכל, וישיב לנו, גם את שבתותינו, וגם את מקדשנו.

המקור הוא תמיד נשאר במקומו

יש כאן גילוי מיוחד, שכשאנו אומרים "לקראת שבת לכו ונלכה, כי היא מקור הברכה", מלמדים אותנו כאן, שמקור לא יכול להיות נייד, המקור לא הולך, מקור, הוא תמיד נמצא במקומו, כמו שכתוב בראשונים.

כתוב במלכים (ב' ד' א') "ואשה אחת מנשי בני הנביאים צעקה אל אלישע לאמר. עבדך אישי מת וגו' והנושה בא לקחת את שני ילדי לו לעבדים. ויאמר אליה אלישע מה אעשה לך הגידי מה יש לך בבית, ותאמר אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוך שמן. ויאמר לכי שאלי לך כלים מן החוץ מאת כל שכניך כלים ריקים אל תמעיטי. ובאת וסגרת הדלת בעדך ובעד בניך ויצקת על כל הכלים האלה, והמלא תסיעי".

היתה הוראה מיוחדת, שאלישע הורה לה. הוא אמר לה, הביאי הרבה כלים ריקים, וקחי את אותו אסוך שמן וצקי לתוך הכלים, וכל כלי שמילאת קחי אותו משם ובוזה תשתמשי, "והמלא תסיעי", אבל את הכלי שממנו את יוצקת, אותו אסוך שמן שנהיה מקור שממנו שופכים, אל תזיזי, הוא עצמו צריך להישאר במקום. מקור, לא מזיזים. דבר שזז, זה סותר את העובדה שהוא מקור, זה לא יתכן, מקור לא זז.

בארה של מרים – חידוש של מקור המיטלטל

זה סוד תורה שבעל פה

איתא בשבת (ל"ה ע"א) "אמר רב, מעין המיטלטל טהור, וזהו בארה של מרים", וברש"י שם כתוב "טהור - מלקבל טומאה, וטובלין בו דלאו ככלי דמי להיות המים הנובעין ממנו כשאובין, ואין לך מעין מיטלטל אלא בארה של מרים".

על בארה של מרים, שהיתה מיטלטלת עם כלל ישראל במדבר, יש צד לומר, שהמעין הזה הוא לא מעיין, אלא זה כמו מים בכלים, כי דבר שמיטלטל זה כלי ולא קרקע, קרקע לא מיטלטלת, אכן כאן כתוב חידוש, שמעין המיטלטל, טהור, אבל, יש רק מעין אחד שהוא מיטלטל, וזוהי בארה של מרים.

בארה של מרים, אף על פי שזה מעין המיטלטל, אפילו הכי, יש לו את כל דיני מעיין, היינו, יש לו את כל דיני מקור, היינו, אף על פי שהדבר הזה הוא מיטלטל, ומקור לא מיטלטל, למרות זאת, בארה של מרים, אף על פי שהוא מיטלטל, הוא נקרא מקור.

חז"ל אומרים שלאחר שמרים נפטרה, הבאר חזרה בזכות משה, וכפי שכתוב בתחילת חומש דברים "הואיל משה באר את התורה הזאת", הבאר חזרה בזכות משה.

אין כאן המקום להאריך בדבר, אבל עומק העניין הוא, שבעובדה שבארה של מרים הוא מקור, נמצא השורש לתורה שבעל פה. השורש ל"הואיל משה באר את התורה הזאת", זו הבאר. כאן, כלל ישראל עצמו נהיה מקור לתורה. זה סוד תורה שבעל פה. לכן "מעין המיטלטל טהור, וזוהי בארה של מרים". זה מעין אחד ויחידי, שיחד עם זה שהוא מקור, הוא גם מיטלטל, משום שכאן נתגלה כלל ישראל עצמו, כמקור.

שיעור זה, שנמסר ביום חמישי לסדר דברים – חזון תשע"ו, הוא השיעור האחרון שמסר רבנו זצוק"ל במסגרת שיעורים אלו שנמשכו עשרות בשנים, ובמוצאי שבת, [אשר רק בו כאמור שייך החורבן], כליל צום החמישי, בעשרה בטבת, ביום אשר בא הפליט לאמר הוכתה העיר, בירח אשר מאד לקינו בו, נלקחה אבן השתיה, [כפי שהבאנו את אשר האריך רבנו לבאר בהסתלקות מרן הגרי"ש זצוק"ל], בהלקח אדוננו מעל ראשנו, עדי יקיצו וירננו שוכני עפר, במהרה בימינו, אמן.